

„Stalin Ți poporul rus libertate ne-au adus!“

(23 August 1944 - din Cotidianul)

Jaful sovietic

Nu doar o data, istoricii nostri si istorici occidentali, mai putin cei sovietici, au considerat ca efectele loviturii de stat de la 23 august 1944 au constituit pentru Wehrmacht o infrangere mai severa decat cea de la Stalingrad. Perfect adevarat, din punctul acesta de vedere nu este nimic de obiectat. Numai ca, in conformitate cu statisticile Marelui Stat Major, acelasi eveniment a provocat si Armatei Romane pierderi in oameni si material militar considerabil mai mari decat cele pe care le indurase in batalia din Cotul Donului, parte integranta din ansamblul operatiunilor de la Stalingrad. Dispunem de o asemenea statistica si, cu cifrele la vedere, putem proceda la comparatiile de rigoare. De la 1 noiembrie la 31 decembrie 1942, perioada celor mai dure confruntari cu sovieticii de pe frontul din Cotul Donului, Armata romana a inregistrat 353 ofiteri, 203 subofiteri si 6680 soldati morti in lupta, 994 ofiteri, 582 subofiteri si 30175 soldati raniti in lupta si 1829 ofiteri, 1567 subofiteri si 66959 soldati disparuti, in marea lor majoritate cazuti in prizonierat sovietic. Mult mai ridicate au fost pierderile Armatei romane din perioada 1 iunie - 31 august 1944, cu precizarea ca intre 1 iunie si 19 august, data declansarii ofensivei sovietice, frontul din Moldova si Basarabia de Sud a fost stationar si nu s-au purtat lupte cat de cat semnificative. Efectiv, de data aceasta a fost vorba de pierderi insumand 509 ofiteri, 472 subofiteri si 10262 soldati morti, 1255 ofiteri, 993 subofiteri si 33317 soldati raniti si 2628 ofiteri, 2817 subofiteri si 171243 soldati disparuti, in mare majoritate capturati de sovietici dupa ce regele proclamase la radio un armistitiu inexistent. Dupa cum vedem, la toate categoriile cifrele pierderilor din 12 zile din august 1944 sunt net superioare celor din noiembrie-decembrie 1942, daca nu chiar duble. Oricum diferentele nu pot fi considerate un mizilic, ele fiind lipsite de importanta numai pentru politicienii iresponsabili, care isi inchipuie ca asa se face istorie: batjocorind, prin aruncarea lor in neant, zeci si zeci de mii de ofiteri, subofiteri si soldati ai unei natiuni. Astazi, ceea ce ni se pare lamentabil de-a dreptul este faptul ca initiativa aniversarii acestei catastrofe militare de mari proportii a fost avansata de soldatul neinstruct Ion Iliescu, un personaj cu livretul militar alb, eliberat pro-forma, un avantaj de care beneficiau mai toti activistii de marca ai regimului comunist. Ramane sa stim si ce s-a intamplat in aceasta tara nenorocita din momentul in care comunistii au inceput sa urle ca nebunii pe strazi: „Stalin si poporul rus libertate ne-au adus!“, si asta in timp ce sovieticii jefuiau Romania din temelii. La aceste jafuri apocaliptice istoriografia comunista s-a referit cu o extrema parcimonie, destul de tarziu, prin anii '70 si '80. A avut totusi bunul simt sa nu le justifice. In schimb, la numai o jumatate de veac de la petrecerea faptelor, in 1949, s-a insinuat cu nedemnitate in postura de avocat al rusilor diplomatul italian Renato Bova Scoppa, fost ministru al Romei la Bucuresti din 1941 pana in 1946. In memoriile sale, intitulate Colloqui con due dittatori, acesta s-a grabit sa explice distrugerile si jafurile comise in Romania de rusi prin distrugerile si jafurile pe care le-ar fi savarsit Armata Romana in teritoriile ocupate din Rusia. Penibila explicatie, fabricata de un om incapabil sa tina seama de realitati! In

retragerea lor in adancimea propriului teritoriu, ca si in vremea invaziei lui Napoleon, armatele ruse practicasera tactica pamantului parjolit. Cand germanii, romanii si italienii au reusit sa ajunga la fata locului, n-au mai avut ce distruge, deoarece totul era pus la pamant. Iar din saracia mujicului rus, cu toata bunavointa, nu se putea jefui nimic. Ca sa nu mai vorbim si de faptul ca literatura istorica a invingatorilor din al doilea razboi mondial, in mod sistematic, s-a obstinat sa asimileze cu jaful capturile de razboi legale, privind depozitele de munitii si subzistente, bunurile si armamentul abandonat pe campul de lupta, apartinand Armatei sovietice. Cum dupa orice razboi, istoria este scrisa de invingatori, n-am avut incotro si am fost nevoiti sa ne supunem verdictelor lor. Astazi, din fericire, putem discuta si altfel despre aceste verdicte.

Intarzierea deliberata cu aproape trei saptamani a semnarii asa-zisei Conventii de Armistitiu, de fapt un act de capitulare, a fost provocata de rusi cu intentia clara de a oferi militarilor ei o plaja de timp cu statut incert si ambiguu, pentru a putea jefui in voie una din cele mai bogate tari ale Europei. Nu trebuie sa uitam ca, vreme de aproape cinci ani, de la instituirea blocadelor economice determinate de izbucnirea celui de-al doilea razboi mondial, Romania tinuse in spate un colos asemeni Germaniei, cu petrol si ulei mineral, cu cereale, cu oleaginoase, cu carne si peste, cu tutun etc., primind in contrapartida masini agricole, arme si in jur de 45 de vagoane de aur. Si asta in conditiile in care situatia alimentara a tarii, in toti anii campaniei din est, a fost literalmente in floritoare fata de cea a intregului continent. Cu alte cuvinte, aici, in Romania, intr-adevar, se putea jefui din gros. Si primele ordonante emise de comandamentele ruse au impus populatiei predarea aparatelor de radio, care au fost asezate sub paza sovietica. Prin asta s-au impuscat doi iepuri: in primul rand, cetatenii romani erau izolati de restul lumii civilizate. La a doua miscare, toate aceste aparate au fost transportate in Uniunea Sovietica, fiind considerate capturi de razboi, desi erau bunuri particulare.

Jafurile intreprinse de militarii sovietici din initiativa personala si pe cont propriu, niciodata sanctionate de superiorii lor, aveau un specific care i-a contrariat pe romani, deseori frizand nebunia. Confiscau in nestire automobile particulare si ale statului – au furat pana si masina de serviciu a generalului Aurel Aldea, parcata in fata Ministerului de Interne – si, pentru ca nu stiau sa conduca, le faceau tandari, izbindu-le in primul obstacol din cale. In cazul cand reuseau sa depaseasca primul impact, ajungeau la momentul cand se epuiza benzina din rezervoare si atunci automobilele erau abandonate si impinse de regula intr-o rapa, unde se faceau praf. Furau sub amenintarea armei cai din gospodariile taranesti si-i calareau pana cand se toceau potcoavele bietelor animale, si cand acestea incepeau sa schioapete, bateau caii cu violenta pe crupa, ii izgoneau din coloane si-i lasau de izbeliste. In primii ani de dupa razboi, padurile din Muntenia si din Oltenia erau pline de cai nebuni, alienati de durerea atroce din copitele neingrijite. Sa nu fi stiut rusii ca un cal se mai duce din cand in cand pe la potcovar, ca mai are nevoie si de o furca de fan, si de un pumn de graunte?

Caii, mai ales caii ii fascinau pe sovietici si cele mai mari lovituri le-au dat garnizoanei Cislau, unde se aflau hergheliile de prasila ale armatei. Incepand cu 1 septembrie 1944, in trecere prin localitate, diversi militari ai armatei de ocupatie au jefuit garnizoana de armasarii si iepele de reproducie si chiar de cabalinele tinere, de un an si jumătate sau doi, nededate la calarie, sub pretextul ca se grabesc sa cucereasca Berlinul, ca si cum Berlinul s-ar fi aflat peste deal. Le-au folosit la ceva acele animale nefericite? Aiurea. Au

calarit armasarilor, iepele, manjii pana la totala epuizare, nu le-au lasat nici un ragaz de odihna, nu i-au hranit, abandonandu-i infometati prin satele de jur-impresur, unde au fost salvati de tarani si recuperati mai tarziu de personalul hergheliilor de la Cislau. Daca salbaticia cu care erau tratati oamenii putea fi oarecum explicabila, romanii se aflau de trei ani in razboi cu Rusia si resentimentele trec foarte greu, salbaticia cu care tratau sovieticii niste animale nevinovate nu se poate scuza. Nimeni nu putea intelege de unde venea si ce hram purta stirpea aceasta de oameni, pentru ca tarani nu pareau sa fie si nici orasenii. Parea ca vin direct din niste caverne din varstele ancestrale ale umanitatii. Uneori, hotiile rusilor se derulau la un nivel de meschinarie greu de imaginat. Iata ce s-a intamplat in seara unei singure zile, 2 septembrie 1944, la Calarasi. La ora 21.30, in holul Hotelului Regal din localitate, Cristian Panghezi, un brailean sosit acolo cu treburi, a fost jefuit de ceas de un ofiter si trei soldati rusi. La ora 22.30, alti trei soldati rusi au intrat prin efracție in frizeria lui Leon Rusten din str. Petre Enescu nr. 21 si i-au furat patru brice, doua foarfece, trei masini de tuns si 2000 lei. In sfarsit, la ora 23.00, doi soldati rusi au intrat prin forta in casa lui Enciu Mavrodin din cartierul garii si, cu revolverele in mana, l-au deposedat de o fata de masa si de un borcan cu dulceata. Asta pentru ca n-au mai gasit altceva. Alti ostasi ai asa-zisei armate „eliberatoare” se instalau intre timp in alte locuinte din Calarasi, spargeau toate mobilele, spre a-si arata muschii, cerandu-le apoi proprietarilor rachiu si femei. Cu toate ca proprietarii in speta nu erau patroni de bordeluri, ci niste gospodari ca toti gospodarii din Romania. Sa fim intelesi, aici nu era vorba despre cazuri intamplatoare si izolate, ci despre actiuni multiplicata in zeci si zeci de mii de ipostaze, la scara intregului teritoriu al tarii. Abuzurile fiind incurajate deschis de la cele mai inalte esaloane ale conducerii armatei de ocupatie. Nu intamplator, autoritatile militare sovietice au negat sistematic ca faptele raportate de autoritatile romanesti ar fi fost comise de soldati rusi si le-au impus sa precizeze, si in documentele interne, si in comunicatele de presa, destinate opiniei publice, ca nu era vorba despre soldati rusi, ci despre „indivizi necunoscuti, imbracati in uniforme militare sovietice furate”.

Intrucat existenta de toata ziua a oamenilor curgea inainte si nu putea fi tinuta in loc de razboi, si toamna lui 1944 a fost in Romania un sezon fastuos al nuntilor. In repetate randuri, serviciile informative ale Armatei romane au semnalat comportamentul abject al militarilor rusi cand se intampla sa dea buzna intre niste nuntasi. De regula, mai de frica, mai dintr-un spirit ospitalier ancestral, erau invitati la masa si omeniti dupa datina. Insa, dupa ce se chercheleau bine, scoteau automatele dintre genunchi, ciuruiau tavanele cu rafale prelungi si asezau toti nuntasii la zid. Urma deposedarea tuturor de verighete si ceasuri, nefiind iertati nici mirele si mireasa. La Bucuresti, aceiasi militari rusi s-au dedat la hotii de o stranietate marcata. Mai multe biserici au fost jefuite de odajdiile preotilor. Icoanele nu i-au interesat, ca sa nu fie nevoiti sa dea socoteala, probabil, propriilor lor comisari politici. Un subofiter rus a navalit in atelierul unui croitor de la str. Theodor Sperantia si l-a somat cu arma in mana sa-i faca pe loc cadou un costum civil la trei ace. Pentru ca nici unul din costumele existente in atelier nu s-a potrivit cu statura subofiterului rus, croitorul a fost impuscat, pur si simplu. Din Teatrul Alhambra, rusii au furat costume de epoca, utilizate in piese cu subiecte istorice, si costume de... Mos Craciun! Mai multi militari sovietici au jefuit pe Calea Victoriei, in plina zi, un magazin de pantofarie de dama, fiecare plecand de acolo cu 10-15 perechi de pantofi cu toc si cu

toate brizbrizurile la moda pe vremea aceea. Era greu de stiut la ce puteau sa le foloseasca, de vreme ce vivandierele lor purtau uniforme soldatesti si cizme cazone. In sfarsit, este greu de crezut, dar o banda de militari rusi a jefuit in totalitate si un magazin de ciorapi de dama, de corsete si sutiene. De data aceasta, pe b-dul Elisabeta si tot la amiaza zilei.

Nu doar o data, asemenea escapade de jaf, pentru sovietici, s-au incheiat in mod tragic, nu numai datorita rezistentei romanilor cu viata si averea amenintata, ci si din cauza neghiobiei jefuitorilor. Un singur exemplu ni se pare revelator. Aproape un pluton intreg de militari rusi, in septembrie 1944, a navalit in pivnitele exploatarii viticole de la Minis, a mitraliat sirul lung de butoaie, continuand fiecare cateva mii de litri de vin, si au inceput sa soarba lichidul miraculos chiar din jeturile care tasneau prin gaurile facute de gloante. Treptat, pivnitele au fost inundate de continutul butoaielor pana la carambul cizmei jefuitorilor, si au murit toti inecati in vin, la gramada, doborati din picioare de gazele de fermentatie care tasneau din budane laolalta cu vinul. Bineinteles, accidentul a fost imputat personalului exploatarei viticole, care n-ar fi vrut sa-i serveasca pe rusi la pahar, oferindu-le si o gustare pe langa vin.

De fapt, comandantii sovietici pareau a nu fi in stare sa-si tina trupele in mana si sa le imprime o conduita de oameni civilizati. Un raport din 8 septembrie 1944, al colonelului Victor Andreescu, comandantul Regimentului de pontonieri, ne lamureste cam ce fel de raporturi existau intre ofiterii sovietici si trupele din subordinea lor. „Nu exista nici un fel de disciplina in Armata rusa – consemna colonelul roman, in raportul nr. 334. Nici macar unul din 200 nu-si saluta superiorii, fie ei chiar generali; ca sa am o discutie personala cu dl general Ignatiev, comandantul geniiului Armatei 46 ruse, am schimbat de trei ori locul pe camp si totdeauna am fost inconjurati de zeci de ostasi care tineau sa auda convorbirea; acestia se scobeau in nas si scuipau in fata generalului, fara ca cineva sa le faca vreo observatie.” La randul lui, statul major al Armatei a 3-a romane, in raportul operativ din aceeasi zi, semnat de generalul I. D. Mihaescu, preciza: „Modul de comportare al trupelor ruse lasa de dorit; astfel: in comunele unde cantoneasa sau pe unde trec, jefuiesc populatia de vite, cereale, imbracaminte, bani etc. Autoritatile romane nu sunt respectate si sunt obligate a executa diferite servicii degradante. In garnizoana Slatina, magazia Regimentului 8 vanatori a fost sparta cu forta, iar continutul a fost luat de o coloana in trecere prin acel oras. Desi in garnizoana Craiova s-au instalat o comenduire si patrulare ruse, totusi actele de betie, jaf si amenintare nu au incetat inca. Toti comandantii si ofiterii rusi dau asigurari pentru o purtare demna a Armatei sovietice si un tratament omenos fata de populatia civila. In realitate, insa, ostasii si subofiterii se dedau la tot felul de jafuri si samavolnicii, care au adus populatia in stare de alarmare si neliniste continua. Daca de la unitati si formatiuni militare ridica cu mai putina indrazneala tot ce vor, la populatia civila de la periferiile oraselor si in special la sate jefuiesc si batjocoresc fara nici un menajament. In majoritatea satelor pe unde trec, iau cai, carute, trasuri, bani, ceasuri, inele etc., tot ce gasesc si le place, cu revolverul in mana.” De la conacul mosiei Scarisoreanca, din Ulmeni, Ilfov, au jefuit o caleasca vieneză din veacul trecut, o adevarata bijuterie, piesa de muzeu pur si simplu. A fost gasita facuta praf la intrarea in Bucuresti, aruncata in santul soselei. Colac peste pupaza, padurile Codlei foiau de numerosi dezertori din armata sovietica. Acestia se combinasera cu trenarzi din armata germana si devastau in nestire toate satele de jur-impjur.

În primele zile ale lui septembrie 1944, totuși, situația promitea să se așeze într-un fagăș nou: colonelul Kalinin a fost desemnat ofiter de legătură al comandamentului Frontului 2 ucrainean pe lângă Marele Stat Major de la București și una din misiunile lui principale chiar asta era, cel puțin teoretic: să ancheteze și să înfraneze toate conflictele dintre armata de ocupație și civilii și militarii români. Însă, de fiecare dată când îi erau prezentate detaliile unor incidente, colonelul sovietic răspundea stereotip: „Nu recunosc culpa Armatei Roșii în provocarea de incidente. Din cercetările sumare întreprinse s-a constatat că aceste nereguli au fost săvârșite de bandiții lui Vlasov și dezertorii români sau germani travestiți în uniforme sovietice.” Conform logicii sale, la data aceea, România ar fi trebuit să fie cucerită de mii de ostași sovietici în maiou și izmene, carora „dezertorii români sau germani” le furasera vestoanele și pantalonii. Cât privea armata lui Vlasov, aceasta nu se repliase prin România din teritoriile ruse și se afla demult în refacere, în nordul Italiei și în Slovenia. Mult mai dureros era faptul că asemenea atitudini erau încurajate și de declarațiile de o lășitate înspăimântătoare ale noilor autorități române. „Armata sovietică – clama un manifest lansat de Grigore Niculescu-Buzescu, la 13 septembrie 1944 – a fost primită în România în spiritul cel mai amical. Noi ne dăm seama că, în perioada operațiunilor militare în curs, mici incidente pot în mod necesar să se producă. Dar noi nu ne așteptăm să le atribuim o semnificație oarecare. Este vorba despre incidente episodice și fără importanță. Guvernul român are profundă convingere că tot ceea ce a fost convenit cu URSS va fi integral respectat.” Așa „episodice și fără importanță” cum erau incidentele, au afectat câteva sute de mii de români și pe mulți i-au costat viața. Pe de altă parte, Guvernul român nu convenise nimic cu cel al URSS: prevederile așa-zisei Convenții de Armistitiu i-au fost impuse. Și atât de respectate au fost încât am plătit despăgubiri de război de cinci ori mai mari decât cele la care am fost obligați în noaptea de 12 spre 13 septembrie 1944. Totul multiplicându-se până la un nivel incredibil, dacă luăm în considerare și jafurile asupra particularilor, imposibil de calculat statistic. De asemenea, toate aceste detalii nu se pot întâlni într-o istorie scrisă exclusiv după documente de cabinet, în care destinul unei națiuni este privit de sus, de acolo de unde se estompează tot ceea ce reprezintă un relief. Din astfel de documente aflăm că regele a făcut, că Șanătescu a dres, că Neagu Djuvara a fost trimis la Stockholm, că Emil Ciurea a fost trimis la Ankara și așa mai departe. Însă, despre tragedia adevărată a acestei națiuni încă nu se știe prea mare lucru. Ceea ce le permite unor diversioniști contemporani ai politicii românești să sărbătorească ziua de 23 august 1944 drept „o victorie fenomenală împotriva nazismului”, când ea rămâne, în realitate, simbolul celui mai sinistru dezastru traversat de români. Și mai ridicol, Ion Iliescu ne-a exprimat și temerea lui referitoare la o eventuală modificare a geografiei, în cazul când complotiștii de la București nu și-ar fi luat inima în dinți și nu ar fi asasinat pe la spate armatele desfasurate în Moldova și Basarabia. De fapt, Ion Iliescu se teme că n-ar mai fi avut peste ce să troneze vreme de un deceniu și jumătate, fără să facă nimic, lăsând corupția să curgă în dorul lelii, în timp ce juca bambilici cu consilierii prezidențiali de la Cotoreni. Ar fi totuși cazul ca Ion Iliescu să renunțe la temeri: cei ce au luptat până la capăt nu au pierdut niciodată.

În decembrie 1971 mă aflam la Moscova, ca ziarist în misiune, și am fost invitat la un mic banchet de un redactor șef adjunct de la Komsomolskaia Pravda. Din vorba în vorba, rusul se îmbătase și începuse să mă ia peste picior în mod grosolan, acuzându-mi

compatriotii si acuzandu-ma si pe mine ca suportam in tacere si fara reactii tirania lui Ceausescu. Ca si cum Ceausescu ar fi fost varul tatalui meu. Inainte de a pleca la Moscova, abia revenisem de la München si Köln si i-am replicat interlocutorului meu, foarte calm: „Draga Ivane, daca lasam de o parte ce se intampla in Romania, care e treaba noastra, uite care e situatia: am fost si in Germania Occidentala, am fost de cateva ori si la voi si pot sa-ti comunic, in cunostinta de cauza si cu mana pe inima, ca voi ati pierdut razboiul, nu nemtii.“ In clipa aceea, rusul a ramas siderat si, pe neasteptate, a inceput sa planga in hohote, ingaimand printre lacrimi: „Asa este! Si eu am fost in Germania Occidentala si am vazut cum se traieste acolo. Noi am pierdut razboiul, nu ei!“ Si asa a ramas, pana in zilele noastre.

(Datele de mai sus provin din arhiva Marelui Stat Major, Dosarele 1554, 1555 si 1556, si din arhiva Sectiei 2 informatii a aceleiasi institutii militare.)